Blogi

Suomen Pankin taloustieteellinen tutkimus alkoi sata vuotta sitten

Historia, Tilastot | 01.03.2019 | Vappu Ikonen

KIRJOITTAJA

Vappu Ikonen
Historiantutkija

Suomen Pankin taloustieteellisen tutkimuksen voidaan katsoa alkaneen maaliskuussa 1919, kun pankkivaltuusmiehet nimittivät Kaarlo J. Kallialan pankin tilastotutkijaksi.

Suomen Pankin taloustieteellisen tutkimuksen voidaan katsoa alkaneen maaliskuussa 1919, kun pankkivaltuusmiehet nimittivät Kaarlo J. Kallialan pankin tilastotutkijaksi. Tilastovirkailija sai tehtäväkseen

”1 pankkitilastoon kuuluvien sekä koti- että ulkomaisten aineisten kokoamisen ja käsittelemisen;

2 tilastollisten selostuksien laatimisen Johtokunnan määräysten mukaisesti;

3 sanomalehtien ja aikakauskirjain seuraamisen, niissä julkaistujen huomattavampien tutkielmien, selostuksen ja tärkeimpien taloudellista asemaa, etenkin pankkialaa koskevien uutisten rekisteröimisen sekä leikkelekokoelman muodostamisen.

Tilastovirkailijan vuotuiseksi palkkaukseksi on Johtokunta ajatellut tarvittavan Smk. 18 000, koska toimeen täysin pystyvää, ammattitietoa omaavaa henkilöä sitä vähemmällä ei liene saatavissa.” (Johtokunnan kirje nro 9/1919 eduskunnan pankkivaliokunnalle 27.1.1919)

Vaatimattoman alun jälkeen toiminta laajeni useamman virkailijan laajuiseksi tilasto-osastoksi, jonka otti vuonna 1925 hoitoonsa A. E. Tudeer. Vuonna 1930 tutkimus- ja tilastotoiminta laajeni suhdannetutkimukseen, jota saapui hoitamaan Bruno Suviranta. Tämän ”konjuktuuritutkimuksen” tavoitteiksi asetettiin sekä ulkomaisten ja kotimaisten taloudellisten olojen seuraaminen että tutkimusten tekeminen. Sen sijaan ennustaminen rajattiin tässä vaiheessa liian epävarmana pois. (A.E. Tudeerin muistio Suomen Pankin johtokunnalle koskien konjuktuurilaitoksen perustamista

7.11.1929)

Tilasto-osasto 1921. Kuvassa Ingrid Rask-Höijer, Kaarlo Julius Kalliala, Anna Charpentier ja Adolf W. Rundqvist. Kuvattu 1921. Suomen Pankki

Sota-aikana molempien osastojen työt lisääntyivät ja ne siirtyivät pankin ostamaan taloon, ”Mäyrälään”, osoitteessa Kirkkokatu 14. Nimi tuli vanhasta kruununhakalaisen korttelin nimestä. Sota-aikana yhteistyö valtiovarainministeriön kanssa oli tiivistä.

Vuoden 1944 maaliskuussa osastot yhdistettiin Suomen Pankin taloustieteelliseksi tutkimuslaitokseksi. (Johtokunnan muistio pankkivaltuusmiehille 29.9.1943). Tutkimuslaitoksen tavoitteiksi asetettiin valmistaa Suomen Pankin toimintaa ja maan yleistä taloudellista kehitystä valaisevia selvityksiä ja suorittaa taloudellisia tutkimuksia ja niitä tehtäviä, jotka pankin johtokunta sille antaa.

Tutkimuslaitoksen henkilökuntaa 1952. Takana vasemmalta Reino Rossi, Nils Meinander, Hilkka Mattinen, Heikki Valvanne, Helka Veili, Lea Lehtimäki, Sirkka Kivimäki, Lill-Greta Viberg, Pentti Kivinen, Heimer Björkqvist, Satu Eeva Leikkola, Kalevi Lagus, Airi Mäenpää, Elsa Peränen, istumassa vasemmalta Vuokko Vihervaara, Yngvar Heikel, Ragni Bärlund, A.E. Tudeer, Keijo Alho.

Neljänneksi tehtäväksi muotoutui myöhemmin kansantaloustieteilijöitten kouluttaminen. Suuri osa tuon aikakauden suomalaisista ekonomisteista viettikin tutkimusperiodin tutkimuslaitoksessa. Väitöskirjoja valmistui Suomen Pankin B-julkaisusarjassa 14 kappaletta. Muita suppeampia tai yleistajuisempia julkaisuja ilmestyi Suomen Pankin A-, C- ja D-sarjoissa. Tutkimuslaitos toimitti myös Bank of Finland Monthly Bulletinia. Suurin osa näistä tutkimuksista on nykyään digitoitu ja ne löytyvät osoitteesta https://helda.helsinki.fi/bof/.

A.E. Tudeer toimi laitoksen ensimmäisenä johtajana vuosina 1944–1955. Hänen jälkeensä virkaa hoitivat Reino Rossi 1955–1957, Heikki Valvanne 1957–1966, Timo Helelä 1966–1968 ja Lauri Korpelainen 1968–1971.

Suomen Pankin historiantutkijat Antti Kuusterä ja Juha Tarkka katsovat tutkimuslaitoksen olleen myös varhaisen tulopolitiikan esitaistelija.

Tutkimuslaitoksen toiminta päättyi vuonna 1971 organisaatiomuutoksen myötä. Työ jaettiin kansantalouden osastoon ja tutkimusosastoon. Ensiksi mainitun vastuulle osoitettiin *kokonaistaloudelliset seuranta-, ennuste- ja selvitystehtävät.* Tutkimusosastolle kuuluisivat

pankin toimintaan liittyvät sekä pankkia kiinnostavat yleiset taloudelliset tutkimustehtävät. (Yhteenveto tutkimuslaitoksen tehtävistä ja organisaatiosta 30.8.1971).

Suomen Pankin tutkimustoiminta jatkui vahvana sekä näissä että monissa muissa myöhemmin perustetuissa organisaatioyksiköissä.

Vanhan tutkimuslaitoksen arkisto Suomen Pankin arkistossa kattaa noin 14 hyllymetriä. Aineisto jakautuu hallintoon, kirjeenvaihtoon sekä tilastojen ja tutkimusten alkuperäisaineistoon.

Satavuotisjuhlan kunniaksi tutkimuslaitoksen arkistosta on digitoitu suurin osa hallinnollisesta materiaalista vuosilta 1919–1971. Siitä saa kuvan tutkimuslaitoksen tavoitteista, toiminnasta poikkeusoloissa, arjesta sekä vähän juhlastakin (esimerkkinä vapaa-ajan toiminnasta Bruno Suvirannan ”juhlakirja 14.3.1946” .

Lähteet

Vanhan tutkimuslaitoksen arkisto 1919–1971. Suomen Pankin arkisto.

Pankkivaltuusmiesten pöytäkirjat liitteineen 1919. Suomen Pankin arkisto.

Suomen Pankin virkailijakunta 1811–1967 (1967). Matrikkeli.

Antti Kuusterä – Juha Tarkka (2012, 304–316) Suomen Pankki 200 vuotta II. Parlamentin pankki.

Sata vuotta suomalaista kansantaloustiedettä 1884–1984 (1984). Kansantaloudellinen yhdistys.

Asiasanat

suhdanneosasto, tilasto-osasto, tilastot, tutkimus, vanha tutkimuslaitos